

Pompor Zoltán

Több mint harminc éve az olvasás ügyéért. Bemutakozik a Magyar Olvasástársaság

Kik vagyunk, mi a célunk?

A Magyar Olvasástársaságot (Hunra – Hungarian Reading Association) 1991-ben alapították olvasáskutatók, könyvtárosok, pedagógusok, nyelvészek, szerkesztők, gyógypedagógusok és pedagógusképzéssel foglalkozó szakemberek (Ócsai 2008). A társaság tagjai – olvasáskutatók, könyvtárosok, egyetemek, alap- és középfokú iskolák tanárai, művészek, diákok, vállalkozók, orvosok, elhivatott szakemberek vagy érdeklődő magánszemélyek, továbbá intézmények – önkéntesen végzik munkájukat az olvasáskultúra terjesztése, megerősítése érdekében.

A társaság meggyőződése, hogy az olvasás minden tanulási és kulturálódási készség alapja. Szakmai munkájával igyekszik hozzájárulni az olvasás elemi készségeinek és a különböző részképességek együttesének a kisgyermekkorai fejlesztéséhez és ahhoz, hogy az olvasás lehetősége, öröme, haszna, hagyományos és modern formáiban is, a társadalom valamennyi rétegéhez és minden tagjához eljuthasson, származástól, nemtől, ideológiától, életkortól, fizikai hátrányoktól, anyagi helyzettől függetlenül. A Magyar Olvasástársaság célja, hogy az olvasáshoz és ezen keresztül a tudáshoz való hozzáférés alapvető emberi jogként létezzen a magyar társadalomban (Nagy 2017).

Fontos, hogy a fiatalok, a felnőttek, az idősek munkájában, társadalmi előrehaladásában, személyiségük és emberi kapcsolataik kibontakoztatásában az olvasás ne hátráltató nehézség, hanem a leghosszabban működtethető készség legyen. E célok elérésnek érdekében a szervezet számos kiadványt jelentetett már meg az olvasásról (*Könyv és lélek: biblioterápiai tanulmányok; Kié az olvasás?: Tanulmányok az olvasóvá nevelésről* (1. kép); *Az olvasás ösztantárgyi feladat; Segített a könyv, a mese: vallomások életről, irodalomról, olvasásról; Így mesélj, hogy olvasson*); konferenciákat szervez a témában, és egész sor országos pályázatot hirdetett meg az olvasás és az egyén, az olvasás és a társadalom témaköreiben.

1. kép

A *Kié az olvasás? Tanulmányok az olvasóvá nevelésről* című tanulmánykötet

A társaság részt vállal az iskolai olvasóvá nevelés feladataiból is, gyermekirodalmi szakértői, illetve meseterápiában jártas kollégái olyan olvasmányok felkutatását végzik és ajánlják számos fórumon a pedagógusok és a nagyközönség számára, amelyek célja megegyezik a társaság alapvető céljával az olvasóvá nevelés feltételeinek a megteremtésében.

Nemzetközi kapcsolatok hálójában

A Magyar Olvasástársaság, a Hunra néven tagja a Nemzetközi Olvasástársaságnak (ILA), az Európai Fejlődés Nemzetközi Bizottságának (IDEC), valamint az Európai Olvasástársaságok Szövetségének (FELA) (Nagy 2017). A Stiftung Lesen Alapítvány megkeresésére csatlakozott az EURead Programhoz is (1). Az egyesületünk az elmúlt negyedszázad alatt nemcsak több tucat hazai, regionális vagy az egész országra kiterjedő szakmai programot szervezett, hanem két nemzetközi olvasáskonferenciának (Európai Olvasástársaságok Konferenciája – 1995, Nemzetközi Olvasástársaság Világkongresszusa – 2006) és több nemzetközi szakmai fejlesztőprogramnak is házigazdája, szervezője, illetve nemzetközi olvasáskutatási programok résztvevője volt.

Sokszínű tevékenységpaletta

Az elmúlt évtizedekben elsősorban konferenciák szervezésével, valamint a honlapon keresztül tudja a szervezet megszólítani a pedagógusokat, a könyvtárosokat és a szülőket (2). A konferenciákat igyekszik évről évre más-más vidéki városban rendezni, arra is törekedve, hogy határon túli magyarok is részt tudjanak rajtuk venni; részben előadóként, másrészt úgy, hogy közös rendezésű konferenciákra kerül sor határon túli városokban, ottani magyar szakemberekkel.

Számos izgalmas program, kezdeményezés kapcsolódik az Olvasástársaság nevéhez, az alábbiakban a teljesség igénye nélkül következzen néhány.

A Népmese napja

A projektek közül kimagaslóan sikeres a Benedek Elek tiszteletére 2005-ben elindított Népmese napja mozgalom. Minden év szeptemberének utolsó hétfőjén – Benedek Elek születésnapján (szeptember 30.) – népmese-konferenciát szervez a társaság, a programhoz évről évre számos iskola és könyvtár csatlakozik saját rendezvényekkel, hogy együtt ünnepejjék e sokrétű kincsestár, a gyermekeknek és a felnőtteknek szóló mesék gazdagságát szakmai és kulturális eseményekkel, népmesei programok ösztönzésével. Az együttmesélés és az egymástól tanulás, valamint a szakmai kapcsolattartás a kulcsa a közösségi meseélet fenntartásának, mesekultúránk továbbörökítésének (Vágóné 2023). A konferencia a találkozás, a tanácskozás, a támogatás és a szakmaközi összefogás helye, ahol az egymást tisztelő szakmai közösség közel hozza a közönséghez a meseműveltség kincseit. Az országos népmese-konferenciát minden évben más helyszínen rendezik meg, immáron 18 éve. A legutóbbi rendezvénynek Miskolc adott otthont (2. kép).

2. kép

A XVIII. Országos Népmese-konferencia plakátja

Olvasó-társ

2010 januárjában indult újtára az Olvasó-társ program, amellyel az volt a társaság célja, hogy a könyv nélküli vagy kevés könyv között felnövekvő, illetve alkalmilag ilyen helyzetben lévő gyermekek is lehetőséget kapjanak a betűgazdag környezet megismerésére (3). A felolvasások alkalmával a gyerekek magyar népmesékkel ismerkedhetnek meg. A program három területen indult el: az SOS Gyermekfaluk lakói, a hátrányos helyzetű, főleg cigány családok gyermekei és a tartósan kórházi ápolásra szoruló gyermekek számára. A programban végzettségtől, munkakörétől függetlenül bárki jelentkezhet önkéntes felolvasónak. A jelentkezők felkészítő foglalkozáson vesznek részt, ezután igazolványt kapnak. Az igazolvány birtokosa később megszervezheti a felolvasásokat, és természetesen maga is részt vehet ezeken. Az Olvasó-társ programmal a szervezet országos mozgalmat szeretett volna indítani. Az elmúlt évtizedben a program nagyon visszafogottan működött, de a közeljövőben a társaság tervezi a felélesztését; fontos lenne, ha minél többen áldoznának idejükből arra, hogy a mese, az olvasás, a felolvasás, a történetek hallgatása, megbeszélése olyan gyermekek számára is élmény lehetne, akiknek erre eddig kevesebb esélye volt.

Gyermekirodalmi adatbázis

A Gyermekirodalmi adatbázis a Könyvtári Intézet és a Magyar Olvasástársaság együttműködésében indult újtára (4) (Nagy 2017). A Könyvtári Intézet munkatársai által készített válogatás a magyar nyelven megjelent gyermekirodalom legjavát tartalmazza rövid annotációk kíséretében, így hasznos kalauza lehet könyvtárosoknak, szülőknek, óvónőknek, tanítóknak és gyermek olvasóknak a gyermek- és ifjúsági könyvek „útvesztőjében”. Az adatbázisban a felhasználók 6 életkori csoportra bontva, műfajt jelölő tárgyszók vagy témakörbeli jellemzők szerint kereshetnek. Az oldal feltünteti, hogy mely művek ajánlhatók inkább lányoknak, melyek fiúknak, és melyek mindkét nemnek. A könyvek alapvető bibliográfiai adatait, illetve a terjedelem közlését minden esetben a könyvről szóló 10-20 soros ismertető követi. Az adatbázisban böngészők megtalálhatják az oldalt látogató többi érdeklődő pontozásos értékelését is az egyes könyvekről (Vágóné 2023).

Jelen és jövő

A társaság tevékenységi körének kiemelt jelentőségű elemei az olyan olvasásmotiváló tevékenységek, programok, illetve digitális alkalmazások támogatása, amelyek ténylegesen és hosszú távon is olvasási kedvet ébresztenek a gyerekekben; továbbá olyan olvasási, szövegértési stratégiák terjesztése, amelyek segítik a szövegértés fejlődését, vagy olyan olvasástanulási módszerek kidolgozása, amelyek megkönnyítik és támogatják az elsajátítás folyamatát.

Jelenleg három olyan program létezik, amely szeretné a szülőket és a pedagógusokat megszólítani. A Budapest Könyvfőváros rendezvénysorozat keretében 2023. május és június hónapban 16 budapesti játszótéren valósul meg a *Könyvjátszóter* program, amelynek az a célja, hogy felhívja a szülők figyelmét a mindennapos mesélés fontosságára (5). A programba bevont szakértők, önkéntes középiskolás

diákok és egyetemi hallgatók beszélgetnek a szülőkkel, a gyerekek eközben egy meseszőnyegen babzsákokon nézegethetnek képeskönyveket, olvasgathatnak korosztályuknak szóló gyermekkönyveket, amelyeket a Móra Könyvkiadó ajánlott fel.

Idén első alkalommal kapcsolódik be a társaság a Fenntarthatósági Témahétbe is (6). A fenntarthatóság témája kiemelt fontosságú mind a nemzetközi, mind a hazai gyermekkönyvkiadásban, egyre több ilyen témájú könyv jelenik meg. A társaság szeretne ezekből egy reprezentatív gyűjteményt átnyújtani a pedagógusoknak. A kiadók segítségével összeállított lista megjelenik a Fenntarthatósági Témahét és a Magyar Olvasástársaság honlapján egyaránt. A diákok számára minden évben összművészeti pályázatot is hirdetnek a szervezők. A pályázat keretében évről évre sok-sok értékes irodalmi alkotást is beküldenek. A zsűri munkáját az Olvasástársaság szakértői segítik.

A Simonyi Zsigmond Kárpát-medencei helyesírási verseny online tanártovábbképzései a Magyar Olvasástársaság szakmai támogatásával valósulnak meg. A társaság tagjai szakmai előadásaikban az olvasás és az anyanyelvi nevelés kapcsolódási pontjaira hívják fel a részt vevő pedagógusok figyelmét (7).

Az olvasóvá nevelést nem lehet elég korán kezdeni, ezért is irigylendőek azok az európai országok, ahol valamilyen könyvkelengye-, könyvajándékprogram működik. Kecskeméten a társaság kezdeményezésére is indult könyvkelengyeprogram (ajándék könyvcsomagot kapnak az újszülöttek családtagjai, valamint olyan „szupernagyik”, akik tanfolyam keretében váltak hivatásos nagyszülőkké). Ugyanakkor fontos, hogy a nemzetközi mintákhoz hasonlóan Magyarországon is minden gyermek a születésekor kapjon egy könyvet, a szülők pedig információt arról, miért fontos naponta 15 percet mesélni.

Minden gyereknek jusson napi 15 perc mese

Az olvasástársaság arra törekszik, hogy a beszélgető, a mesélő, a felolvasó, az írott szövegalkotás elsajátításában segítő felnőtteknek is köszönhetően Magyarországon minden gyermeknek betűkben gazdag környezetben legyen módja felnőni (Vágóné 2023). A szervezet hitvallása, hogy minden gyermeknek jár napi 15 perc mese (nem a filmnézésre gondolva, hanem azokra a meghitt együttlétekre, amikor szülő és gyermek egymásra figyel a közös mesélés, olvasás szeretetkapcsolatában). Bölcsődében, óvodában is elengedhetetlen a napi szintű mondókázás, verselés, mesélés, a színvonalas gyermekkönyvek rendszeres használata, az irodalmi művek kreatív, interaktív felhasználása (3. kép).

Minden gyereknek jár napi 15 perc mese

Miért hasznos a rendszeres, mindennapi mesélés?

1. Minél változatosabb meseanyagot mesélünk, annál biztosabban gazdagodik gyermekünk szókincse.
2. A jól olvasó ember könnyebben boldogul.
3. A mindennapos közös meseolvasás a szülő-gyermek kapcsolatra is jótékonyan hat.
4. A mesék kapcsán beszélgetés alakulhat ki, a félelmeket oldja a szülő közelsége.
5. A mesehallgatásnak és a folyamatos kommunikációnak köszönhetően gyermekünk nyelvi magabiztossága is erősödik. Ennek az egyik következménye, hogy az iskolában is otthonosabban mozog, könnyebben tanul meg olvasni, több sikerélménye lesz.

Hogyan kezdjek hozzá?

1. Keressük elő gyermekkori kedvenceinket, olvassuk újra, meséljük el gyermekünknek! Ne keseredjünk el, ha a mi gyermekori kedvencünk nem tetszik neki!
2. Találjunk egy meghitt helyet a lakásban a közös olvasgatáshoz, olyat, ahova jó bekuckózni!
3. Ne csak az esti meséhez vegyünk elő könyveket, legyenek a könyvek mindenhol velünk!
4. Amikor könyvtárba megyünk gyermekünknek és magunknak is kölcsönözzünk könyvet!
5. Ne elégedjünk meg tehát a jól ismert és a gyermek által rajongásig szeretett könyvekkel, folyamatosan bővítsük a meséket újdonságokkal is.

www.hunra.hu
hunra1991@gmail.com
facebook.com/olvasastarsasag/

Együtt az olvasókért!

3. kép

A Minden gyereknek jár napi 15 perc mese *program plakátja*

Az olvasási készség kialakításához és megszilárdításához elengedhetetlen, hogy az iskolás gyermek sokat olvasson, ehhez pedig az ő szintjének és érdeklődési körének megfelelő olvasmányok kellenek. Ezért is fontosak az együttműködések a kiadókkal, a Móra Könyvkiadó *Már tudok olvasni* sorozata jó szívvel ajánlható az olvasólétrán lépegető alsósok számára. Rengeteget jelentenek az iskolán kívüli, például könyvtári programok, kampányok, versenyek (például Babaolvasó, Kölykölvasó) is. Ezeket is figyelemmel követi a társaság, a programokról, az eseményekről a társaság honlapján és a Facebook-oldalán tájékozódhatnak az érdeklődők. Sok szeretettel vár minden, az olvasás ügyéért elkötelezett érdeklődőt a társaság.

Irodalom

Nagy Attila 2017. Visszapillantás és távlatok. *Könyv, Könyvtár, Könyvtáros*. 26/1: 35–38. http://www.hunra.hu/images/stories/sajto/Visszapillantás_es_tavlatok_Nagy_Attila.pdf (2023. január 22.)

Ócsai Dorottya 2008. Civil szervezet az olvasás szolgálatában. Interjú a Magyar Olvasástársaság elnökével. *Anyanyelv-pedagógia* 3–4.

Vágóné Ugró Szilvia 2023. Olvasóvá csak olvasó ember tud nevelni. Interjú Szinger Veronikával. *Új Köznevelés* 2. <https://folyoiratok.oh.gov.hu/uj-kozneveles/olvasova-csak-olvaso-ember-tud-nevelni> (2023. március 11.)

(1) EuRead program. <https://www.euread.com/> (2023. március 11.)

(2) A Magyar Olvasástársaság honlapja. <http://hunra.hu/> (2023. március 11.)

(3) Az Olvasó-társ program. <http://hunra.hu/konyvajanlo/olvaso-tars> (2023. március 11.)

(4) Gyermekirodalmi adatbázis. <http://ki2.oszk.hu/gyerekirodalom/> (2023. március 11.)

(5) Budapest Könyvfőváros program. <https://www.budapestkonyvfovaros.hu/> (2023. március 11.)

(6) Fenntarthatósági Témahét program. <https://www.fenntarthatosagi.temahet.hu/> (2023. március 11.)

(7) A Simonyi Zsigmond helyesírási verseny továbbképzései. <https://simonyi.kre.hu/?p=1277> (2023. március 11.)

Pompor, Zoltán: More than thirty years for the cause of reading. Introducing the Hungarian Reading Society (HUNRA)

Az írás szerzőjéről

Pompor Zoltán

elnök

Magyar Olvasástársaság

zpompor[kukac]gmail.com